బ్రతుకు ఖరీదు

వాసిరెడ్డి సీతాదేవి

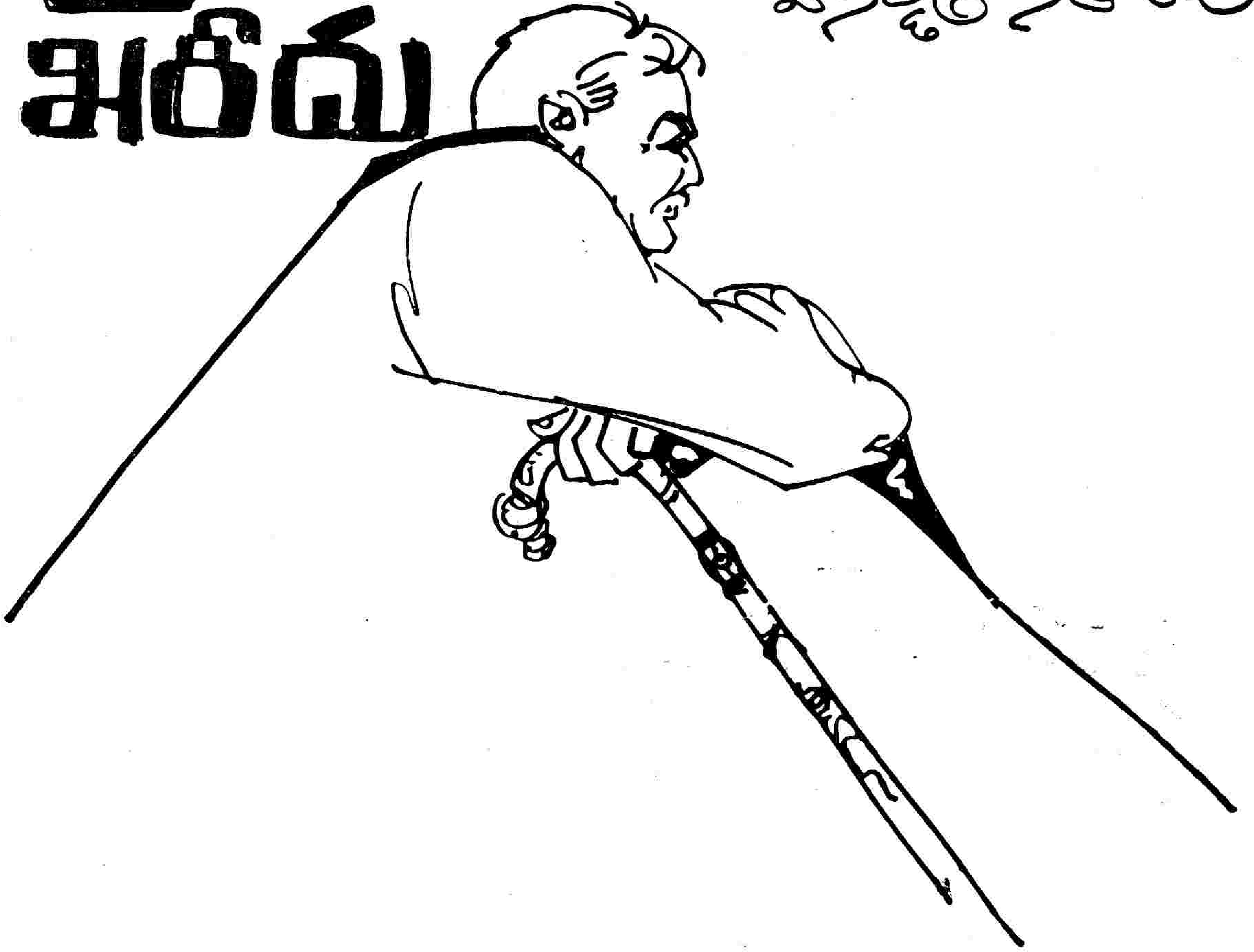

ఆరోజు జడ్జి విశ్వనాథంగారు యింటికి వస్తూనే ఆలోచనలో పడ్డారు. ఫైల్సు లోపలపెట్టి డ్రైవరు చేతులు కట్టుకొని నిల్చున్నాడు. 'ఇక నువ్వెళ్ళొచ్చు' అన్నట్లుతల పంకించారు జడ్జిగారు. లోపల కొస్తూనే ఈజీఛైర్‌లో చేరగిలబడి 'లా' పుస్తకాలుతిరగేయటం మొదలుపెట్టారు. విశ్వనాథంగారి భార్య పార్వతమ్మ హార్లిక్సు కలుపుకొని గదిలోకివచ్చింది.

"ఒక్క క్షణంకూడా విశ్రాంతి తీసుకోకపోతే ఎట్లాగండీ? ఎప్పుడూ కేస్ స్టడీనేనా?" అందిభార్య పార్వతమ్మ గ్లాసు అందిస్తూ.

"ఏంచేయమంటావ్? నావృత్తి అలాంటిది!" లేనినవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుంటూ హార్లిక్స్‌గ్లాసు అందుకొన్నారు జడ్జిగారు. రెండుగుక్కలు హార్లిక్స్ చప్పరించి 'ఇహ నువ్వువెళితే బాగుంటుంది' అన్నట్టు భార్యకేసి చూశారు. పార్వతమ్మ తనను కానట్టే ఎదురుగా సోఫాలో చతికిలబడింది. దాంతో జడ్జిగారు హార్లిక్స్‌మాట మర్చిపోయి మళ్ళీ పుస్తకాలు తెరిచారు.

"ఆ కేసు జడ్జిమెంట్ రేపేనటగా?" అంది పార్వతమ్మ.

హంతకుల్లో ఒకడు అప్రూవర్‌గా మారినప్పుడుకూడా అదరిపడని విశ్వనాథంగారు నిజంగానే ఇంతెత్తున ఆదిరిపడ్డారు.

"ఏ కేసూ?"

"అదేనండీ! మీకు మరీ ఇంతమతిమరుపయితే ఎట్లా?"

"నాకు మతిమరుపైతే నష్టం నీకూ నాకూ. ఏంలేదులే!"

"మరెవరికంటారు? లాయర్లకా?"

"వాళ్ళ సొమ్మేంపోతుంది? కోర్టుకూ, న్యాయంకోసం వచ్చిన క్లయింట్లకూ!" భార్యముఖంలో సూటిగా చూస్తూ అన్నారు జడ్జిగారు.

"అదే నేను చెప్పొచ్చేది!" పారతమ్మ చిటికవేసినట్లు కొమ్ములుతిరిగిన లాయరులా మాట్లాడింది.

విశ్వనాథంగారు తెల్లమొహంవేసి, చల్లారిపోయిన హార్లిక్స్ గడగడతాగేసి, తెల్లమీసాలు తుడుచుకున్నారు.

పార్వతమ్మ భర్తచేతిలోని గ్లాసు అందుకొని "ఇవ్వాళ బెంచికొచ్చిందటగా? రేపు జడ్జిమెంటని..." ఆమె మాట పూర్తి కాకుండానేజడ్జీగారు, "ఎవరుచెప్పారూ!" అన్నారు.

"ఎవరుచెప్పటం ఏమిటండీ? మన ప్రకా.." భర్త పడకకుర్చీలోంచి నిలువునా లేవడంచూసి, మాట పూర్తి కాకుండానే పార్వతమ్మ నోరుతెరచింది. చేతిలోవున్న గ్లాసు కిందకు జారిపోయింది. ప్రాణంలేని గ్లాసు తనంతటతను జారిపోదు కనక పార్వతమ్మే వదిలేసివుండాలి. 'లా' దీన్ని గురించి ఏం చెబుతుందో, విచారించకుండానే, జడ్జీగారు, గదిలోంచి 'రైజ్' అయి హాల్లోకివచ్చారు. వంకెనవున్న చేతికర్రను అందుకొని వెనకేవచ్చి నిలబడ్డ భార్యకేసిచూశారు.

"ఇవ్వాళకూడా వాకింగ్ ఏమిటి, అబ్బాయి పుట్టిన రోజని మర్చిపోయారా?" అన్నది.

"సరే! అయితే కొంచెం ఆలస్యంగానే వస్తాలే!" అంటూ బయటకు నడిచారు విశ్వనాథంగారు.

పార్వతమ్మకు ఈ లా పాయింట్ అర్థంకాక తన్నుకుచచ్చింది. ఇంట్లో శుభకార్యం చేసుకుంటూ బయటకువెళ్ళటం ఏమిటంటే, ఆలస్యంగా వస్తానంటూ భర్త బయటకుపోవటం ఏమిటో ఆమెకు బోధపడలేదు. అయోమయంగా బయటకు వెళ్ళిపోతున్న భర్తకేసి చూసింది. "జిత్తులమారి లాయర్ని బోల్తా కొట్టించినంత సంతోషంగా విశ్వనాథంగారు, భార్యకేసి ఓసారిచూసి రోడ్డుమీదకు వచ్చారు,

ఆయనగారి పెదవులపై విరిసిన హాసరేఖ వీధిమలుపు తిరిగేంతవరకూ వుంది. దానికి మూలమైన కథనాన్ని నెమరు వేసుకుంటూ నడకసాగించారు విశ్వనాథంగారు. ఇంట్లో చినబాబు పుట్టినరోజుపండగని తనకు తెలియందికాదు. చుట్టుపట్ల అమ్మలక్కలూ, పిల్లాజెల్లా ఇంట్లో చేరతారు. ఆ గందరగోళంతో తన కేమీ తోచదు. అమ్మలక్కలు తనమొహాన ఏదో దోబూచులాడుతున్నట్లు తనను తొంగితొంగి చూడటం తనకు పరమ అసహ్యం. పిల్లల కాకిగోల తనకు మహా చిరాకు కలిగిస్తుంది. ఇంట్లో హడావిడి తగ్గేంతవరకూ తను హాయిగా, ప్రశాంతంగా షికారుచేసి తిరిగిరావచ్చు.

అంటే తన కొడుకు పుట్టినరోజు సంబరం చూడటం తనకు ఇష్టంలేదని కాదు. తండ్రిని మించిన తనయుడవుతాడు తన కొడుకు. కాని తను ఎంతో కష్టపడి పైకివచ్చాడు. తన బిడ్డ తనకంటే చాలా అదృష్టవంతుడు. తనకు చిన్నతనంలో పుట్టినరోజంటూ ఒకటి వుంటుందనీ, ఆనాడు తలిదండ్రులు తన కోరికలు తీరుస్తారనీ తెలియదు. కటిక దారిద్ర్యంతో బాధపడే తలిదండ్రులకు, ఎవుడు ఏ పిల్ల పుట్టినరోజూ జ్ఞాపకం వుంచుకొనే తీరికా, ఓపికా వుండేవికావేమో! అంత వున్నా చెయ్యగలిగిందీ, సంతోషించతగిందీ ఏదీ ఉండేదికాదు.

విశ్వనాథంగారు కాలిబాటన నడుస్తూ వుంటే, ఎంతోమంది తొలగి నిల్చొని నమస్కారాలు చేసి పోతున్నారు. అందరికీ, ఒకేరకం చిరునవ్వుతో తల పంకించి, చేయి పైకెత్తి నమస్కారంలాంటి అభినయం చేస్తున్నాడు. అలా చేసినప్పుడల్లా ఆ చేతిలోని కర్ర పైకీ కిందకూ ఆడుతుంది.

జడ్జీ అయాక ఎంతోమంది మిత్రులను తను పోగొట్టుకొన్నాడు. అంతకుముందు సాయంకాలాలలో తనతోపాటు షికారు కొచ్చే లాయరు రామయ్యగారిని తప్పించుకోవటానికి కొన్నిరోజులపాటు వాకింగే మానేయాల్సి వచ్చింది.

ఎప్పుడూ కదలకుండా కూర్చొని మెదడుతో పనిచేసే వాళ్ళకు గుండెజబ్బులు వస్తాయని ఆయనకు గట్టి నమ్మకం. అందరిలా వట్టి మెదడే కాకుండా తను గుండెతో కూడా పనిచేస్తాడు. ప్రతిసారీ జడ్జిమెంటు చదివేప్పుడు తన హృదయం కుతకుతలాడిపోతుంది. తను న్యాయం ఇవ్వగలిగానన్న తర్వాత గాని హృదయం తేలికపడదు. తను జడ్జిమెంటుకు కూర్చున్నప్పుడు, వాదులూ, ప్రతివాదులూ, గుండెలు చిక్కబట్టుకొని తన మొహంలోకి చూస్తూ కూర్చుంటారు. ఆ చూపుల్ని తను భరించలేడు. ఆ చూపుల్ని తప్పించుకోవటానికి లాయర్ల మొహంలోకి చూస్తాడు. వాళ్ల మొహాలు చూస్తుంటే మళ్ళీ తనకు ధైర్యంవస్తుంది. వాళ్ళ ఆలోచనలన్నీ కేసుల్లో క్లయింట్ల నుంచి తాము వసూలుచేసిన డబ్బు ఇంకా రావాల్సిన డబ్బును గురించే తిరుగాడుతుంటాయి. కేసు గెలిస్తే లాయరు తన ప్రతాపాన్నీ, తెలివితేటల్నీ చాటుకుంటాడు. ఓడితే 'ఆనరబుల్ జడ్జి పొరపాటు చేశారు' అంటాడు.

తన కెందుకో గుండెజబ్బు వస్తుందని అనుమానం! అలాంటి అనుమానానికి ఆర్గుమెంటు గానీ, లా పాయింట్ గానీ ఏమీ లేదు. పెద్దవాళ్ళకు గుండెజబ్బులొస్తాయి కాబట్టి! మిగతా జబ్బులొస్తే మందులతో వాటిని నయం చేయించుకోగలుగుతారు. గుండెజబ్బు మాత్రం మందులకు లొంగేదికాదుగా! అయినా ఈ ఆర్గుమెంటు ఏమీ బాగాలేదు. అయితే అది కూడా ఒక యాస్పెక్ట్‌లో కరెక్టే!

విశ్వనాథంగారు తన ఆలోచనలకు కళ్ళెం వేయటానికి ప్రయత్నించారు. అసలు బుర్రవున్నవాళ్ళ కుండే జబ్బే అది. ఎటుపడితే అటు ఆలోచనలు కాన్సర్‌లా పాకిపోతాయి.

ఇద్దరు మనుషుల్నీ, ముగ్గురు పిల్లలనూ వేసుకొని రిక్షా తొక్కుతున్న వాడికి ఇలాటి ఆలోచనల బాధలేదు. నిజంగా వాడికి మానసిక ప్రశాంతత వుంటుంది. శారీరక శ్రమ తప్పించి వాడికి మరే బాధాలేదు. రిక్షా లాగడం అయాక శరీ

రానికి విశ్రాంతి లభిస్తుంది. కాని ఆలోచించేవాడి బుర్రకు నిద్రలో కూడా పూర్తి విశ్రాంతి దొరకదు.

ఆ రిక్షావాడు...అందులో ఏదో చట్ట వ్యతిరేకంగా ఉన్నట్లనిపించింది. రిక్షాలో ఇద్దరు పెద్దవాళ్ళు...ముగ్గురు పిల్లలూ... ముగ్గురుపిల్లలూ కలిసి ఎంతమంది పెద్దవాళ్ళవుతారు! బరువులోనా? ఆలోచనల్లోనా? వ్యక్తిత్వంలోనా? ముగ్గురి వయస్సూ కలిపితే ఒక పెద్దవాడవడా? అసలు మనుషుల్ని కూడిక వేయవచ్చునా? కానిస్టిట్యూషన్ లా ఏమంటుంది? ఇది చాలా పెద్ద లిటిగేషన్! రిక్షావాడు కిందకు దిగి తోయటం మొదలుపెట్టాడు. రిక్షా తొక్కటానికి లైసెన్సగాని తోయటానికి లైసెన్స వుందా? తనలో తనే నవ్వుకున్నారు జడ్జిగారు. పార్కు గేటుముందు ఒదిగి నిలబడి ఇద్దరు చేతులు జోడించారు. తల ఆడించి నల్లే ఆడించి విశ్వనాథంగారు పార్కులో ప్రవేశించారు.

ఆరున్నర దాటినా వాతావరణంలో వేడి తగ్గలేదు. అప్పటికే పిల్లలూ పెద్దలూ చాలా మంది గార్డెన్‌లో వున్నారు. విశ్వనాథంగారు వెళ్ళి చెట్టు కిందగా వున్న ఖాళీ బెంచీమీద కూర్చున్నారు. దూరంగా పబ్లిక్ రేడియో నుంచి గ్రామస్థుల కార్యక్రమం వినిపిస్తున్నది. బెంచీకి దగ్గిరగా నడివయస్సు దాటిన ఒక ఆడమనిషీ, ఆమె పక్కగా నెత్తిన పళ్ళబుట్టతో ఓ కుర్రాడూ వచ్చి నిలిచారు. పళ్ళబుట్ట బరువును భరించలేని ఆ పసివాని మెడ అటూ ఇటూ కదులుతోంది. ఆడమనిషి పిల్లవాడి నెత్తినుంచి పళ్ళబుట్ట దించింది. అంతకుముందే నేల మీద వున్న పెద్ద పళ్ళతట్ట పక్కగా ఆ బుట్టను పెట్టింది. కుర్రాడికి పళ్ళమ్మి ఏదో పని పురమాయించింది. వాడు పరుగెత్తుకెళ్ళాడు. పళ్ళమ్మి రెండు గోతాలను పరిచి సైజులువారీగా మామిడి పళ్ళను పేరుస్తూ వుంది.

అంతలో ఆ కుర్రాడు నెత్తిమీద మూడు ఇటుకల్ని పెట్టుకొని చిన్నగా అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ వచ్చి నిలబడ్డాడు. వాడి నెత్తినుంచి ఒక్కొక్క ఇటుకే తీసి కింద పెట్టింది. కుర్రాడు చేత్తో నెత్తి రుద్దుకున్నాడు.

"ఇంకో మూడు తీసుకురారా నాగేషూ!"

కుర్రాడు మళ్ళీ పరుగెత్తాడు హుషారుగా. విశ్వనాథంగారు ఉరుకులుతీస్తున్న కుర్రాణ్ణీ, పళ్ళమ్మనీచూసి ముత్తవా మనమడు అయి ఉంటారనుకున్నాడు. మళ్ళీ కుర్రాడి నెత్తిమీద ఇటుకలతో వచ్చాడు. పళ్ళమ్మ ఇటుకల్ని అందుకుంది. ఈసారి రెండు చేతుల్తో నెత్తి రుద్దుకుంటూ, ముఖం అదోలా పెట్టి కుర్రాడు "మల్లమ్మోయ్! ఇంక సాలా!" అన్నాడు.

మల్లమ్మ ఇటుకల్ని చక్కగా పేర్చి వాటిమీద కూర్చుంది. కుర్రాడు ఎదురుగా నిల్చొని పళ్ళవంకే చూస్తున్నాడు.

విశ్వనాథంగారు కుర్రాణ్ణి పరిశీలనగా చూశారు. వాడు ఆమె మనమడు కాడు, అయితే అలా పేరుపెట్టి పిలవడు. ఆమె కూడా అలాంటి పనులు చేయించదు. పైగా వాడి రూపం! కాళ్ళూ చేతులూ, సన్నగా నల్లగా, ఎండిపోయిన పుల్లల్లా వున్నాయి. పెద్దతలా, గుండ్రటి ముఖం, నిరుసోగ కళ్లు, ఆ కళ్ళల్లో, బాలసహజమైన అమాయకత్వం, చాంచల్యం గోచరిస్తున్నాయి. వాడిపొట్ట, జీవితంలో తన ప్రాముఖ్యం ఎంతగావుందో చూపించటానికి అన్నట్లు ముందుకు పెరిగివుంది. లాగు కుడికాలు చిరిగి మోకాలు దగ్గరగా వేలాడుతోంది. చొక్కా ఎడం చెయ్యి భుజం వరకే వుంది. పళ్ళమ్మ ఆ కుర్రాణ్ణి మళ్ళీ, "ఒరేవ్ నాగేసూ!" అని పిలిచింది.

కుర్రాడు ఉత్సాహంగా ముందుకు వెళ్లాడు. జడ్జీగారు కుతూహలంగా వాళ్ళకేసి చూడసాగాడు.

మల్లమ్మ అందించిన ఓ పెద్ద కూజాను తీసుకొని కుర్రాడు పరుగుతీశాడు. ఓ సారి పడబోయి తమాయించుకున్నాడు.

ఒరేయ్ నాగేసూ! పడేవ్! కూజా జాగ్రత్త!" మల్లమ్మ హెచ్చరికలో 'కుర్రాడు పడితే,' కూజా పగులుతుందేమో నన్న పాయింటే ముఖ్యం అని జడ్జీగారికి అర్థం అయింది.

అప్పటికే చాలాదూరం వెళ్ళిపోయాడు నాగేషు, నాగేష్ చక్కని పేరు, పిల్లవాడికి తల్లిదండ్రులున్నారా? వాడెవడు ఎందుకిలా వుంటాడు! ఆలోచిస్తున్న విశ్వనాథంగారికి తన చిన్నతనం గుర్తొచ్చింది. అంతలో అతివైభవంగా పుట్టినరోజు జరుపుకొంటున్న కొడుకు కళ్ళకు కనిపించాడు. నిండుకూజాను రెండు చేతులతో పొట్టకు అదిమిపట్టుకొని అతికష్టంగా ఒక్కొక్క అడుగే వేస్తూ అల్లంతదూరంలో, ఎదురు దెబ్బ తగిలి, బొక్కబోర్లా పడిన నాగేషును చూసి జడ్జీగారి మనస్సు కలుక్కుమంది. 'అయ్యో' నా కూజా అంటూ మల్లమ్మ పరుగతీసింది నాగేష్‌దగ్గరకు. ముక్కలయిన కూజాను దిగులుగా చూస్తూ, మల్లమ్మ వేస్తున్న మొట్టికాయల్ని తింటూ అపరాధిలా నిల్చున్నాడు. జడ్జీగారికి ఏం చెయ్యాలో తోచలేదు సానుభూతితో చూశారు.

"ఊరుకో పాపం! చెయ్యాలని చెయ్యలేదుగా!" ఆ పక్కనే కూర్చొని భర్తతో కబుర్లు చెబుతూ, పల్లీలు తింటున్న ఓ యువతి అంది.

మల్లమ్మ నాగేషును తిట్టుకుంటూ వచ్చి దుకాణం దగ్గర కూర్చుంది. నాగేషు పిల్లిలావచ్చి పళ్ళదుకాణానికి అల్లంతదూరంలో నిల్చున్నాడు. అశాంతిగా అటూ ఇటూ తిరగసాగాడు. వాడి అవస్థ అంతా పళ్ళమ్మ మళ్ళీ పిలవాలనే అని అర్థం చేసుకున్న విశ్వనాథంగారు లోలోపల నవ్వుకున్నాడు. మల్లమ్మ వాడిని గమనించనోల్లకే కూర్చుని పళ్ళు అమ్ముకోసాగింది. నాగేషు విశ్వనాథం కూర్చున్న బెంచీకి వెనగ్గా వచ్చి నిలబడ్డాడు. కొంచెంసేపు అయాకా!

"ఇట్టా రారా! సచ్చినోడా!" పిల్చింది మల్లమ్మ. నాగేషు ఉత్సాహంగా ముందుకుదూకాడు.

తట్టలో గుడ్డకిందగావున్న చెంబుతీసి ఇచ్చిందిమల్లమ్మ. వాడు హుషారుగా చెంబుతీసుకొని పరుగెత్తుకెళ్ళాడు. అయిదు నిముషాల్లో నీళ్ళుతెచ్చి పళ్ళమ్మకి అందించాడు. పళ్ళమ్మ చెంబెడు నీళ్ళు గటగటా తాగేసి, కొద్దిగామిగిత్తే దూరంగా విసరికొట్టి, మళ్ళీ చెంబును తట్టలో పెట్టుకొంది. ఈసారి నాగేషు మల్లమ్మకు ఎదురుగా గొంతుకూర్చున్నాడు. అరచేతుల్తో గడ్డాన్ని ఆనించుకొని, పెద్దకళ్ళను పూర్తిగా విప్పుకొని మామిడిపళ్ళకేసి చూడసాగాడు. పెదవులు తడుపుకుంటున్నాడు. వాడికళ్ళలో మామిడిపళ్ళతలుకు ప[illegible]మి తళుక్కుమంది.

పళ్ళమ్మ వాడిని కళ్ళలోనే దగ్గరకు పిలిచి ఏదోచెప్పింది. నాగేషు ఆమెపక్కగా నిలబడి "మామిడిపళ్ళూ రసాలు! పెద్దరసాలు! ఒక్కసారి తినిచూడండి!" అంటూ గట్టిగా కేకలు పెడుతుంటే, గొంతున రాలు ఉబుకుతున్నాయి. విశ్వనాథంగారు నాగేషునూ, మల్లమ్మనూ కుతూహలంగా చూస్తూ కూర్చున్నారు. వ్యాపారం జోరుగా సాగింది. చాలావరకు పళ్ళూ అమ్ముడుపోయాయి.

నాగేషు మల్లమ్మదగ్గరగావెళ్ళి చెయ్యి చాపాడు. "చచ్చినోడ! ఏంతొందర్రా! ఇస్తాలే! ఇంకా సగమన్నా అమ్ముడుపోలేదు." అంది మల్లమ్మ. నాగేషు మళ్ళీ కేకలుపెట్టాడు. తారస్థాయిలో వాడి కంఠస్వరం కీచుమంటున్నది. మరోపావుగంటలో పళ్ళన్నీ అమ్ముడుపోయాయి.

కుర్రాడిలో సహనం నశిస్తున్నట్లు గమనించారు విశ్వనాథంగారు. వాడు అరవటం మానేసి దుకాణం దరిదాపుల్లోనే అశాంతిగా తిరగసాగాడు. అంతలో ఓ పాతిక సంవత్సరాల యువకుడు, ఓ ఐదేళ్ళకుర్రాణ్ణి వెంటబెట్టుకొని పళ్ళదుకాణంకేసి వచ్చాడు. ఒకపండు కొని ఇచ్చాడు. నాగేషు కుతూహలంగా చూస్తూ కుర్రాడి పక్కగా వెళ్ళి నిల్చున్నాడు. ఓ చేత్తో రసం పీలుస్తూ, మరో చేత్తో తండ్రి చెయ్యి పట్టుకొని వెళుతున్న, ఆ కుర్రాడి వెనకే నాగేషు కొంతదూరం

నడిచాడు. పండుతింటున్న కుర్రాడి ముఖంలోని ఆనందాన్ని అందిపుచ్చుకొని నాగేషు తిరిగి మల్లమ్మ దగ్గిరకొచ్చి నిలబడ్డాడు. ఈసారి వాడి ముఖంలో మొండితనం కనిపించింది. పళ్ళమ్మి ఓ నిముషం వాడి ముఖంలోకి చూసి ఏమను కుందో, తట్టలో చెయ్యిపెట్టి, ఓ చిన్న పండు తీసి నాగేష్ చేతులో విసురుగా వేసింది. నాగేషు ఆశగా అందుకున్నాడు. ఆ పండుతాలుకు స్పర్శవల్ల హృద యంలో కలిగిన ఆనందం కళ్ళలో మెది లింది ఆత్రంగా మూతిదగ్గిర కొంచెం కొరికి పండురసం జుర్రుకున్నాడు నాగేషు. క్షణంలోనే వాడి ముఖం వికృ తంగా మారిపోయింది. నోట్లో మిగిలిన రసాన్ని ఊసేసి, చేతిలో పండును నేలకు కసిగా విసిరికొట్టాడు.

"ఓరి సచ్చినోడా! బంగారంలాంటి పండును నేలపాలు చేశావు!" అంది మల్లమ్మ.

"కుళ్ళిపోయింది ఇచ్చావు. ఇంకోటి ఇయ్యి!" చేతిని చొక్కాకు తుడుచు కుంటూ అడిగాడు నాగేషు.

"దొంగ సచ్చినోడా! ఇంకోటి ఇయ్యాల! పో దూరంగా!" కళ్ళెర్రజేసి కసిరింది మల్లమ్మ.

నాగేషు ముఖంలో దుఃఖం, కోపం, ముప్పిరిగొన్నాయి. దుకాణం దరిదాపు ల్లోనే పళ్ళమ్మిని ఉరిమిఉరిమి చూస్తూ తిరగసాగాడు. ఆకాశంలో పూర్తిగా వెలుగు ఆరిపోలేదు. కాని గార్డెన్‌లో దీపాలు వెలిగాయి.

'మనదేశం నుంచి ఎగుమతి అవుతున్న మామిడిపళ్ళకు రష్యాలో చాలా గిరా కిగా వుంది–' రేడియోలో తెలుగులో వార్తలు వినిపిస్తున్నాయి.

నాగేషును దగ్గరకు పిల్చింది

హంగా వచ్చాడు. చెంబు అందిస్తూనీళ్లుతెమ్మంది. వాడుచెయ్యిచాప లేదు ముందు పండుఇవ్వు నీళ్లుతెస్తాను."

"ఇచ్చావుగా?"

"అది కుళ్ళిపోయింది."

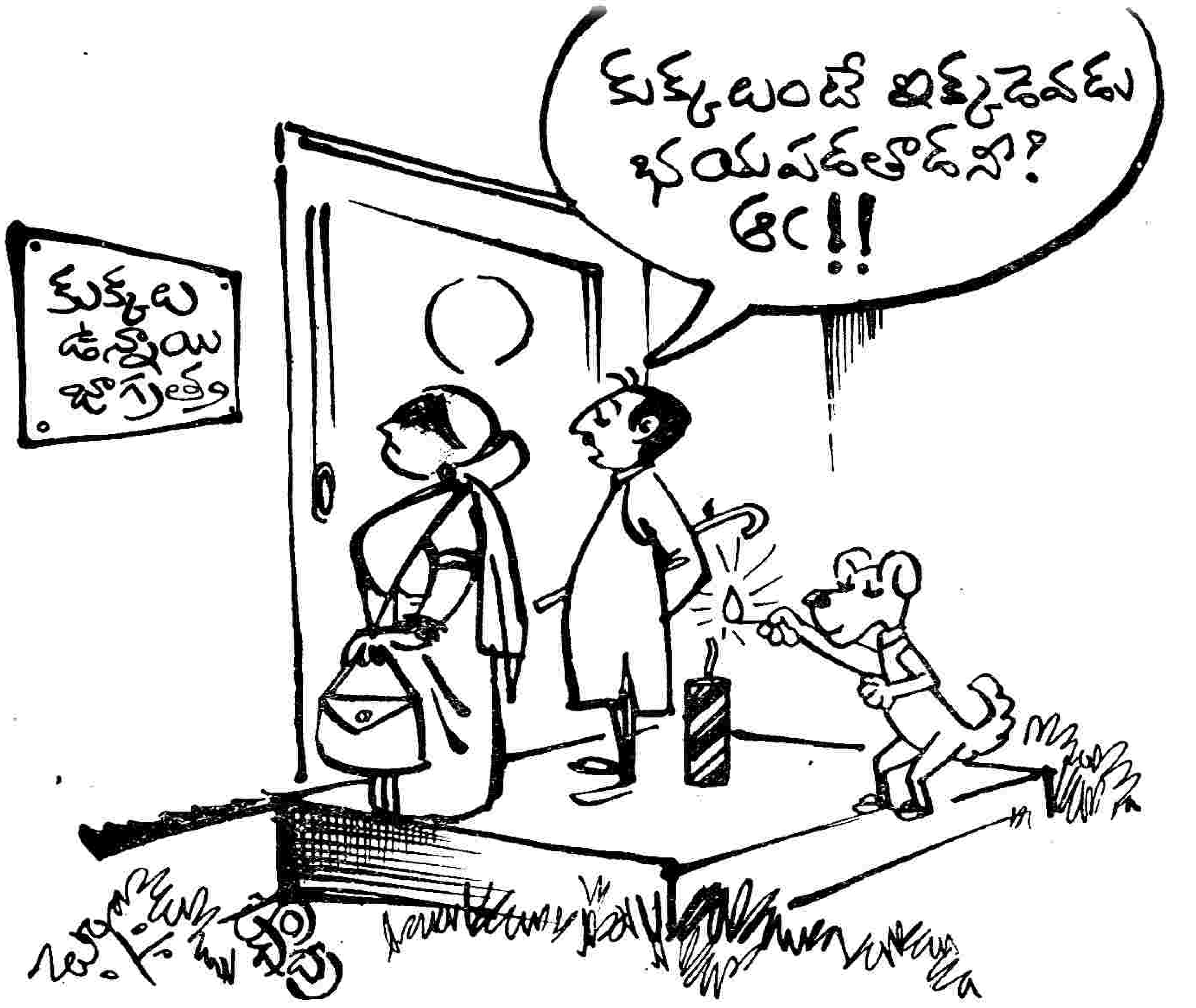

"రేపిస్తాలే!"

"ఊహూ! ఇప్పుడే ఇవ్వాలి!"

"ఇస్తాలే నీళ్లుతే!"

"అదేం కుదరదు. ముందు పండిస్తేనే!" మొండిగా అన్నాడు నాగేషు.

"దొంగసచ్చినోడా! ముప్పయ్ పైసల కూజాముక్కలు చేశావు. ఆరణాలపండు, బంగారంవంటి పండు మట్టిపాలుచేశావ్" అంటూ మల్లమ్మ చెంబుతీసుకొని లేచి నిలబడింది. దుకాణంకేసి ఓసారి పరీక్షగా చూసుకుంది.

"బాబుగారూ!' తమవైపే చూస్తున్న విశ్వనాథంగారిని సంబోధించి అది మల్లమ్మ ఏమీ చెప్పకపోయినా పళ్ళమ్మి ఉద్దే శాన్ని గ్రహించారు విశ్వనాథంగారు, మల్లమ్మ తిరిగి తిరిగి చూసుకుంటూ వెళ్ళి పోయింది. అలా పోతున్న మల్లమ్మనీ, కింద గోనెపట్టామీద పరచివున్న పళ్ళనీ మార్చి మార్చి చూశాడు నాగేషు. ఒకడుగు ముందుకువేసి, ఏదో జ్ఞాపకం వచ్చినవాడిలా బెంచీమీద కూర్చున్న విశ్వనాథంగారి వైపు చూశాడు. ఆయన గారు తనను గమనిస్తున్నట్లు చూసి, ఏమీ ఎరగనట్లు దూరంగా నిలబడ్డాడు. దారేపోతున్నకుక్కమీద గడ్డ విసిరాడు.

ఇదంతా గమనిస్తున్న విశ్వనాథం గారికి ఓ తమాషా ఆలోచన వచ్చింది. తను గమనించట్లే కూర్చుండే నాగేషు ఏం చేస్తాడో! ముఖం తిప్పుకొని దూరంగా ఆడుకుంటున్న పిల్లల్ని చూస్తున్నట్లు కూర్చున్నారు జడ్జిగారు. నాగేషు అటూ ఇటూ చూసి, రెండుసార్లు విశ్వనాథం గారి ముందు అటూ ఇటూ నడిచాడు. ఆయనకు నవ్వొచ్చింది వాణ్ణి గమనించ నట్లే దీక్షగా మరోవైపుకు చూడసాగారు. నాగేషు పండ్లదుకాణం దగ్గిరకు, నడవా లనే ఉద్దేశం లేనట్లే నడిచాడు అటూ ఇటూ ఓసారి చూసి. వంగి, గబుక్కున ఓ పండుతీసి చొక్కాకింద పెట్టుకొని విశ్వ నాథంగారివైపు చూశాడు ఆయన తనను గమనించలేదని నిశ్చయించుకున్నాక ఆయనగారు కూర్చున్న బెంచీవెనక్కు వెళ్ళి, బెంచీకింద గడ్డిలో పెట్టాడు. పండు మీద ఆ పక్కనేవున్న ఎండుటాకుల్ని కప్పాడు. మళ్ళీ ఏమీ ఎరగనట్లు వచ్చి బెంచీ చేతిమీద కూర్చుని, ముందుకూ

వెనక్కూ ఊగుతున్నాడు, విశ్వనాథం గారు సర్దుకొని కూర్చుని నాగేష్ ముఖం లోకి చూశారు. వాడి కళ్ళల్లో ఏదో సాధించినట్లు సంతృప్తి వెలుగుతుంది. విశ్వనాథంగారు తనవైపే చూడటం గమనించిన నాగేష్ గుర్రాన్ని వేగంగా నడిపిస్తున్నట్లు ఆటలోమునిగిపోయాడు. మల్లమ్మ తిరిగి వచ్చింది. అనుమానంగా పళ్ళకేసి చూసుకుంది. మళ్ళీ నాగేషుకేసి చూసింది. విశ్వనాథంగారి ముఖంలోకి చూసి ఏదో అడగబోయి మళ్ళీ ఊరుకుంది. పళ్ళను చేత్తోతాకి లెక్కపెట్టుకుంది. తల గోక్కుంటూ ఆలోచనలో పడింది మల్లమ్మ. బొడ్లోనుంచి డబ్బుల సంచితీసి డబ్బులు లెక్క చూసుకోసాగింది. నాగేష్ మల్లమ్మను చూస్తున్నాడు విశ్వనాథంగారు పసివాడి ముఖంలోని భావాలను చదవసాగారు.

"ఏం అవ్వా! నా పండు ఇస్తావా లేదా! కళ్ళెగరేస్తూ ప్రశ్నించాడు నాగేషు. ఈసారి వాడి స్వరంలో మొదటి దైన్యంలేదు" మల్లమ్మ మాట్లాడకుండా చిల్లర డబ్బులు సంచిలోవేసి, మూతికట్టి, మళ్ళీ బొడ్లో దోపుకుంది.

నాగేషు బెంచీదిగి మల్లమ్మ దగ్గరగా వెళ్ళి చేతులు వెనక్కు కట్టుకొని నిల్చుని "నా పండు నాకిస్తావా లేక తీసుకోమంటావా!'' అన్నాడు కనుబొమ్మల్ని ఎగరేస్తూ.

"దొంగవెధవ! ఈ ముసల్దాన్ని ఎంత ఏడిపిస్తున్నాడు! అయినా ఆ మల్లమ్మది మాత్రం తప్పుకాదా!'' జడ్జీగారు మీమాంసలో పడిపోయారు. ఆ సంఘటన అంతా తను కళ్లారా చూశాడు. అంచేత తను ఐవిట్నెస్ అన్నమాట! "దేముడి ముందు ప్రమాణంచేసి, ఉన్నదున్నట్లూ, జరిగింది జరిగినట్టూ, అంతా నిజమే..." బోనులో నిలబడిన ప్రాసిక్యూషన్ సాక్షి కథనం. జడ్జీగారిబుర్రలో గిర్రునతిరిగింది.

కుర్రాడిచేత పని చేయించుకున్న మల్లమ్మ అతడికి ప్రతిఫలం ముట్టజెప్పాలి. అంచేత పండు వాడికి న్యాయంగా రావాల్సిందే! 'ఆమె ఇచ్చింది కుళ్ళిపోయింది' అని వాడంటాడు. ఆమె కుళ్ళిపోలేదంటుంది. నిర్ణయించాల్సింది వాళ్ళిద్దరూ కాదు. కుళ్ళినపండు కాకపోతే పారెయ్యడు కాబట్టి అది కుళ్ళిందే అయివుండాలి!' నేచురల్ ఇన్ఫరెన్స్!

అయితే కూజా పగులగొట్టి మల్లమ్మకు నష్టం కలిగించాడువాడు. వాడికి మించిన బరువు మోయమన్నది అది. యాక్సిడెంటల్ గా కిందపడిపోయాడు వాడు. కాబట్టి నాగేష్ నిర్దోషి. మల్లమ్మకు నష్టపరిహారం చెల్లించనవసరం లేదు. 'దెర్ ఫోర్! మల్లమ్మ నాగేషుకు వాడి శ్రమకు ప్రతిఫలంగా-వాడు కోరినట్టు-మామిడిపండు ఇవ్వాల్సివుంది కాని ఆమె ఇవ్వలేదు. అయినా వీడు తీసుకున్నాడు. దటీస్ ఇల్లీగల్! టాంట్ అమౌంట్ టూ క్రైం. అది నేరం ... అంతేకాదు ... నేరాన్ని దాస్తున్నాడు. అది మరొక కౌంట్ కింద శిక్షార్హం. పైగా మల్లమ్మను పండివ్వమని బెదిరిస్తున్నాడు. దట్ కమ్స్ అండర్ సెక్షన్ ...మల్లమ్మ లేచి నిలబడి జడ్జీగారి ముందుకొచ్చి ప్రాధేయపూర్వకంగా న్యాయాన్ని అర్థించింది. నాగేషు భయంగా బెదురుగా జడ్జీగారి కళ్ళలోకి చూశాడు. జడ్జి విశ్వనాథంగారి ముఖం గంభీరమయింది. ఏది ఏమయినా నాగేషు 'లా' తన చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు. వాడికా అధికారంలేదు, పసితనంకావచ్చు! తెలియకచేసినా నేరం నేరమే! శిక్షార్హమే!...

జడ్జి విశ్వనాథంగారు బెంచీమీదనుంచి చివాల్నలేచి నిలబడ్డారు. "ఓ అమ్మా! బల్లకింద చూడు!''

విశ్వనాథంగారి మాటలు మల్లమ్మ పూర్తిగా అర్థంచేసుకొనే ప్రయత్నంలో వుండగానే, నాగేషు బల్లకింద దూరి, పండును తీసుకొని పరుగు లంకించుకున్నాడు.

"అయ్యో! అయ్యో! అర్ధరూపాయి పండర్రో! నీ జిమ్మడ! నీకు పొయ్యేకాలం రాను!'' అంటూ మల్లమ్మ శక్తికొలదీ నడక రూపంలోవున్న పరుగులోనే వెంటబడింది.

విశ్వనాథంగారు చేతికర్ర తీసుకొని ముందుకుసాగారు. రోడ్డుమీద బ్రహ్మరాక్షసి అట్టహాసంలా లారీ ధ్వని వినిపించింది. వెంటనే జనం కేకలు. విశ్వనాథంగారు పబ్లిక్‌గార్డెన్ గేటు దాటి రోడ్డుమీదకు వచ్చాడు, ఎదురుగా లారీ దాని చుట్టూ జనం. పళ్ళమ్మి మల్లమ్మ "అయ్యో బిడ్డా!" అంటూ రోదిస్తోంది. విశ్వనాథంగారు జనాన్ని తోసుకొని ముందుకు వచ్చారు.

ఒక పసివాడి చెయ్యి...ఆ చేతికి పక్కగా రక్తపు మడుగులో చితికిపోయిన మామిడిపండూ. ఉరిశిక్ష వేయబడినవాడి కాళ్ళకిందబల్లలా, జడ్జీగారికాళ్లకింద నేల దూరమయింది.విశ్వనాథంగారుశరీరాన్ని రిక్షాలో వేసుకొని ఇంటికిచేర్చుకున్నారు.

రిక్షాదిగి లోపలకు వస్తున్న విశ్వనాథంగారికి, అప్పుడే గేటులోనుంచి బయటకు వస్తూ ఒక పంచెకట్టు పెద్దమనిషి తారసపడ్డాడు. విశ్వనాథం గార్ని చూసి ఆయన తత్తరబిత్తరలాడుతూ,రోడ్డుమీదఆగివున్న టాక్సీలోకి దూకి అదే పోతపోయాడు.

ఎవరు! ఎక్కడో చూసినట్టుందే.

జడ్జీగారు ఆలోచించే మానసిక స్థితిలో లేడు.

హాల్లోకి ప్రవేశించిన విశ్వనాథం గారికి పెద్ద మామిడిపండ్లగంప ఒకటి స్వాగతం పలికింది. నిశ్చేష్టుడై నిలబడ్డ భర్త చేతిలోని ఒంకికర్ర అందుకొంది పార్వతమ్మ.

"ఏమిటవి?"

"మామిడిపళ్లు! కనిపించటంలా!" అంటూ పార్వతమ్మ వంటింట్లోకి వెళ్లింది.

పళ్ళగంపను చూస్తూ కుర్చీలో కూలబడ్డారు విశ్వనాథంగారు. అంతలో పార్వతమ్మోట పెద్దవెండిగ్లాసుతో తిరిగివచ్చింది.

పార్వతమ్మ చేతులోవున్నగ్లాసుచూస్తూ "ఏమిటది?" అన్నారు విశ్వనాథంగారు.

"రెండుపళ్ళు తీస్తేనే గ్లాసుడు రసం వచ్చింది. పెద్దరసాలు గదూ?" అంటూ గ్లాసు అందించబోయింది.

జడ్జి విశ్వనాథంగారు గుండెమీద చెయ్యివేసుకొని ఇంకా అది ఆగిపోకుండా ఆడుతూనే వున్నందుకు ఆశ్చర్యపోయారు.